ഋഭുഗീത അധ്യായം 8
പ്രപഞ്ചശൂന്യത്വ-സർവ-നാസ്തിത്വ-നിരൂപണം

ഋഭുഃ -
വക്ഷ്യേ പ്രപഞ്ചശൂന്യത്വം ശശശൃംഗേണ സമ്മിതം .
ദുർലഭം സർവലോകേഷു സാവധാനമനാഃ ശൃണു .. 8.1..

ഇദം പ്രപഞ്ചം യത്കിഞ്ചിദ്യഃ ശൃണോതി ച പശ്യതി .
ദൃശ്യരൂപം ച ദൃഗ്രൂപം സർവം ശശവിഷാണവത് .. 8.2..

ഭൂമിരാപോഽനലോ വായുഃ ഖം മനോ ബുദ്ധിരേവ ച .
അഹങ്കാരശ്ച തേജശ്ച സർവം ശശവിഷാണവത് .. 8.3..

നാശ ജന്മ ച സത്യം ച ലോകം ഭുവനമണ്ഡലം .
പുണ്യം പാപം ജയോ മോഹഃ സർവം ശശവിഷാണവത് .. 8.4..

കാമക്രോധൗ ലോഭമോഹൗ മദമോഹൗ രതിർധൃതിഃ .
ഗുരുശിഷ്യോപദേശാദി സർവം ശശവിഷാണവത് .. 8.5..

അഹം ത്വം ജഗദിത്യാദി ആദിരന്തിമമധ്യമം .
ഭൂതം ഭവ്യം വർതമാനം സർവം ശശവിഷാണവത് .. 8.6..

സ്ഥൂലദേഹം സൂക്ഷ്മദേഹം കാരണം കാര്യമപ്യയം .
ദൃശ്യം ച ദർശനം കിഞ്ചിത്സർവം ശശവിഷാണവത് .. 8.7..

ഭോക്താ ഭോജ്യം ഭോഗരൂപം ലക്ഷ്യലക്ഷണമദ്വയം .
ശമോ വിചാരഃ സന്തോഷഃ സർവം ശശവിഷാണവത് .. 8.8..

യമം ച നിയമം ചൈവ പ്രാണായാമാദിഭാഷണം .
ഗമനം ചലനം ചിത്തം സർവം ശശവിഷാണവത് .. 8.9..

ശ്രോത്രം നേത്രം ഗാത്രഗോത്രം ഗുഹ്യം ജാഡ്യം ഹരിഃ ശിവഃ .
ആദിരന്തോ മുമുക്ഷാ ച സർവം ശശവിഷാണവത് .. 8.10..

ജ്ഞാനേന്ദ്രിയം ച തന്മാത്രം കർമേന്ദ്രിയഗണം ച യത് .
ജാഗ്രത്സ്വപ്നസുഷുപ്ത്യാദി സർവം ശശവിഷാണവത് .. 8.11..

ചതുർവിംശതിതത്ത്വം ച സാധനാനാം ചതുഷ്ടയം .
സജാതീയം വിജാതീയം സർവം ശശവിഷാണവത് .. 8.12..

സർവലോകം സർവഭൂതം സർവധർമം സതത്വകം .
സർവാവിദ്യാ സർവവിദ്യാ സർവം ശശവിഷാണവത് .. 8.13..

സർവവർണഃ സർവജാതിഃ സർവക്ഷേത്രം ച തീർഥകം .
സർവവേദം സർവശാസ്ത്രം സർവം ശശവിഷാണവത് .. 8.14..

സർവബന്ധം സർവമോക്ഷം സർവവിജ്ഞാനമീശ്വരഃ .
സർവകാലം (സർവവാക്യം) സർവബോധ (സർവബോധ്യം)
സർവം ശശവിഷാണവത് .. 8.15..

സർവാസ്തിത്വം സർവകർമ സർവസംഗയുതിർമഹാൻ .
സർവദ്വൈതമസദ്ഭാവം (സർവദ്വൈതസ്യ സദ്ഭാവം)
സർവം ശശവിഷാണവത് .. 8.16..

സർവവേദാന്തസിദ്ധാന്തഃ സർവശാസ്ത്രാർഥനിർണയഃ .
സർവജീവത്വസദ്ഭാവം സർവം ശശവിഷാണവത് .. 8.17..

യദ്യത്സംവേദ്യതേ കിഞ്ചിദ്യദ്യജ്ജഗതി ദൃശ്യതേ .
യദ്യച്ഛൃണോതി ഗുരുണാ സർവം ശശവിഷാണവത് .. 8.18..

യദ്യദ്ധ്യായതി ചിത്തേ ച യദ്യത്സങ്കല്പ്യതേ ക്വചിത് .
ബുദ്ധ്യാ നിശ്ചീയതേ യച്ച സർവം ശശവിഷാണവത് .. 8.19..

യദ്യദ്വാചാ വ്യാകരോതി യദ്വാചാ ചാർഥഭാഷണം .
യദ്യത്സർവേന്ദ്രിയൈർഭാവ്യം സർവം ശശവിഷാണവത് .. 8.20..

യദ്യത്സന്ത്യജ്യതേ വസ്തു യച്ഛൃണോതി ച പശ്യതി .
സ്വകീയമന്യദീയം ച സർവം ശശവിഷാണവത് .. 8.21..

സത്യത്വേന ച യദ്ഭാതി വസ്തുത്വേന രസേന ച .
യദ്യത്സങ്കല്പ്യതേ ചിത്തേ സർവം ശശവിഷാണവത് .. 8.22..

യദ്യദാത്മേതി നിർണീതം യദ്യന്നിത്യമിതം വചഃ .
യദ്യദ്വിചാര്യതേ ചിത്തേ സർവം ശശവിഷാണവത് .. 8.23..

ശിവഃ സംഹരതേ നിത്യം വിഷ്ണുഃ പാതി ജഗത്ത്രയം .
(ശിവോ രക്ഷതി മാം നിത്യം)
സ്രഷ്ടാ സൃജതി ലോകാന്വൈ സർവം ശശവിഷാണവത് .. 8.24..

ജീവ ഇത്യപി യദ്യസ്തി ഭാഷയത്യപി ഭാഷണം .
സംസാര ഇതി യാ വാർതാ സർവം ശശവിഷാണവത് .. 8.25..

യദ്യദസ്തി പുരാണേഷു യദ്യദ്വേദേഷു നിർണയഃ .
സർവോപനിഷദാം ഭാവം സർവം ശശവിഷാണവത് .. 8.26..

ശശശൃംഗവദേവേദമുക്തം പ്രകരണം തവ .
യഃ ശൃണോതി രഹസ്യം വൈ ബ്രഹ്മൈവ ഭവതി സ്വയം .. 8.27..

ഭൂയഃ ശൃണു നിദാഘ ത്വം സർവം ബ്രഹ്മേതി നിശ്ചയം .
സുദുർലഭമിദം നൃണാം ദേവാനാമപി സത്തമ .. 8.28..

ഇദമിത്യപി യദ്രൂപമഹമിത്യപി യത്പുനഃ .
ദൃശ്യതേ യത്തദേവേദം സർവം ബ്രഹ്മേതി കേവലം .. 8.29..

ദേഹോഽയമിതി സങ്കല്പസ്തദേവ ഭയമുച്യതേ .
കാലത്രയേഽപി തന്നാസ്തി സർവം ബ്രഹ്മേതി കേവലം .. 8.30..

ദേഹോഽഹമിതി സങ്കല്പസ്തദന്തഃകരണം സ്മൃതം .
കാലത്രയേഽപി തന്നാസ്തി സർവം ബ്രഹ്മേതി കേവലം .. 8.31..

ദേഹോഽഹമിതി സങ്കല്പഃ സ ഹി സംസാര ഉച്യതേ .
കാലത്രയേഽപി തന്നാസ്തി സർവം ബ്രഹ്മേതി കേവലം .. 8.32..

ദേഹോഽഹമിതി സങ്കല്പസ്തദ്ബന്ധനമിഹോച്യതേ .
കാലത്രയേഽപി തന്നാസ്തി സർവം ബ്രഹ്മേതി കേവലം .. 8.33..

ദേഹോഽഹമിതി യജ്ജ്ഞാനം തദേവ നരകം സ്മൃതം .
കാലത്രയേഽപി തന്നാസ്തി സർവം ബ്രഹ്മേതി കേവലം .. 8.34..

ദേഹോഽഹമിതി സങ്കല്പോ ജഗത്സർവമിതീര്യതേ .
കാലത്രയേഽപി തന്നാസ്തി സർവം ബ്രഹ്മേതി കേവലം .. 8.35..

ദേഹോഽഹമിതി സങ്കല്പോ ഹൃദയഗ്രന്ഥിരീരിതഃ .
കാലത്രയേഽപി തന്നാസ്തി സർവം ബ്രഹ്മേതി കേവലം .. 8.36..

ദേഹത്രയേഽപി ഭാവം യത്തദ്ദേഹജ്ഞാനമുച്യതേ .
കാലത്രയേഽപി തന്നാസ്തി സർവം ബ്രഹ്മേതി കേവലം .. 8.37..

ദേഹോഽഹമിതി യദ്ഭാവം സദസദ്ഭാവമേവ ച .
കാലത്രയേഽപി തന്നാസ്തി സർവം ബ്രഹ്മേതി കേവലം .. 8.38..

ദേഹോഽഹമിതി സങ്കല്പം (സങ്കല്പഃ) ത്പ്രപഞ്ചമിഹോച്യതേ .
കാലത്രയേഽപി തന്നാസ്തി സർവം ബ്രഹ്മേതി കേവലം .. 8.39..

ദേഹോഽഹമിതി സങ്കല്പസ്തദേവാജ്ഞാനമുച്യതേ .
കാലത്രയേഽപി തന്നാസ്തി സർവം ബ്രഹ്മേതി കേവലം .. 8.40..

ദേഹോഽഹമിതി യാ ബുദ്ധിർമലിനാ വാസനോച്യതേ .
കാലത്രയേഽപി തന്നാസ്തി സർവം ബ്രഹ്മേതി കേവലം .. 8.41..

ദേഹോഽഹമിതി യാ ബുദ്ധിഃ സത്യം ജീവഃ സ ഏവ സഃ .
കാലത്രയേഽപി തന്നാസ്തി സർവം ബ്രഹ്മേതി കേവലം .. 8.42..

ദേഹോഽഹമിതി സങ്കല്പോ മഹാനരകമീരിതം .
കാലത്രയേഽപി തന്നാസ്തി സർവം ബ്രഹ്മേതി കേവലം .. 8.43..

ദേഹോഽഹമിതി യാ ബുദ്ധിർമന ഏവേതി നിശ്ചിതം .
കാലത്രയേഽപി തന്നാസ്തി സർവം ബ്രഹ്മേതി കേവലം .. 8.44..

ദേഹോഽഹമിതി യാ ബുദ്ധിഃ പരിച്ഛിന്നമിതീര്യതേ .
കാലത്രയേഽപി തന്നാസ്തി സർവം ബ്രഹ്മേതി കേവലം .. 8.45..

ദേഹോഽഹമിതി യജ്ജ്ഞാനം സർവം ശോക ഇതീരിതം .
കാലത്രയേഽപി തന്നാസ്തി സർവം ബ്രഹ്മേതി കേവലം .. 8.46..

ദേഹോഽഹമിതി യജ്ജ്ഞാനം സംസ്പർശമിതി കഥ്യതേ .
കാലത്രയേഽപി തന്നാസ്തി സർവം ബ്രഹ്മേതി കേവലം .. 8.47..

ദേഹോഽഹമിതി യാ ബുദ്ധിസ്തദേവ മരണം സ്മൃതം .
കാലത്രയേഽപി തന്നാസ്തി സർവം ബ്രഹ്മേതി കേവലം .. 8.48..

ദേഹോഽഹമിതി യാ ബുദ്ധിസ്തദേവാശോഭനം സ്മൃതം .
കാലത്രയേഽപി തന്നാസ്തി സർവം ബ്രഹ്മേതി കേവലം .. 8.49..

ദേഹോഽഹമിതി യാ ബുദ്ധിർമഹാപാപമിതി സ്മൃതം .
കാലത്രയേഽപി തന്നാസ്തി സർവം ബ്രഹ്മേതി കേവലം .. 8.50..

ദേഹോഽഹമിതി യാ ബുദ്ധിഃ തുഷ്ടാ സൈവ ഹി ചോച്യതേ .
കാലത്രയേഽപി തന്നാസ്തി സർവം ബ്രഹ്മേതി കേവലം .. 8.51..

ദേഹോഽഹമിതി സങ്കല്പഃ സർവദോഷമിതി സ്മൃതം .
കാലത്രയേഽപി തന്നാസ്തി സർവം ബ്രഹ്മേതി കേവലം .. 8.52..

ദേഹോഽഹമിതി സങ്കല്പസ്തദേവ മലമുച്യതേ .
കാലത്രയേഽപി തന്നാസ്തി സർവം ബ്രഹ്മേതി കേവലം .. 8.53..

ദേഹോഽഹമിതി സങ്കല്പോ മഹത്സംശയമുച്യതേ .
കാലത്രയേഽപി തന്നാസ്തി സർവം ബ്രഹ്മേതി കേവലം .. 8.54..

യത്കിഞ്ചിത്സ്മരണം ദുഃഖം യത്കിഞ്ചിത്സ്മരണം ജഗത് .
യത്കിഞ്ചിത്സ്മരണം കാമോ യത്കിഞ്ചിത്സ്മരണം മലം .. 8.55..

യത്കിഞ്ചിത്സ്മരണം പാപം യത്കിഞ്ചിത്സ്മരണം മനഃ .
യത്കിഞ്ചിദപി സങ്കല്പം മഹാരോഗേതി കഥ്യതേ .. 8.56..

യത്കിഞ്ചിദപി സങ്കല്പം മഹാമോഹേതി കഥ്യതേ .
യത്കിഞ്ചിദപി സങ്കല്പം താപത്രയമുദാഹൃതം .. 8.57..

യത്കിഞ്ചിദപി സങ്കല്പം കാമക്രോധം ച കഥ്യതേ .
യത്കിഞ്ചിദപി സങ്കല്പം സംബന്ധോ നേതരത്ക്വചിത് .. 8.58..

യത്കിഞ്ചിദപി സങ്കല്പം സർവദുഃഖേതി നേതരത് .
യത്കിഞ്ചിദപി സങ്കല്പം ജഗത്സത്യത്വവിഭ്രമം .. 8.59..

യത്കിഞ്ചിദപി സങ്കല്പം മഹാദോഷം ച നേതരത് .
യത്കിഞ്ചിദപി സങ്കല്പം കാലത്രയമുദീരിതം .. 8.60..

യത്കിഞ്ചിദപി സങ്കല്പം നാനാരൂപമുദീരിതം .
യത്ര യത്ര ച സങ്കല്പം തത്ര തത്ര മഹജ്ജഗത് .. 8.61..

യത്ര യത്ര ച സങ്കല്പം തദേവാസത്യമേവ ഹി .
യത്കിഞ്ചിദപി സങ്കല്പം തജ്ജഗന്നാസ്തി സംശയഃ .. 8.62..

യത്കിഞ്ചിദപി സങ്കല്പം തത്സർവം നേതി നിശ്ചയഃ .
മന ഏവ ജഗത്സർവം മന ഏവ മഹാരിപുഃ .. 8.63..

മന ഏവ ഹി സംസാരോ മന ഏവ ജഗത്ത്രയം .
മന ഏവ മഹാദുഃഖം മന ഏവ ജരാദികം .. 8.64..

മന ഏവ ഹി കാലം ച മന ഏവ മലം സദാ .
മന ഏവ ഹി സങ്കല്പോ മന ഏവ ഹി ജീവകഃ .. 8.65..

മന ഏവാശുചിർനിത്യം മന ഏവേന്ദ്രജാലകം .
മന ഏവ സദാ മിഥ്യാ മനോ വന്ധ്യാകുമാരവത് .. 8.66..

മന ഏവ സദാ നാസ്തി മന ഏവ ജഡം സദാ .
മന ഏവ ഹി ചിത്തം ച മനോഽഹങ്കാരമേവ ച .. 8.67..

മന ഏവ മഹദ്ബന്ധം മനോഽന്തഃകരണം ക്വചിത് .
മന ഏവ ഹി ഭൂമിശ്ച മന ഏവ ഹി തോയകം .. 8.68..

മന ഏവ ഹി തേജശ്ച മന ഏവ മരുന്മഹാൻ .
മന ഏവ ഹി ചാകാശോ മന ഏവ ഹി ശബ്ദകഃ .. 8.69..

മന ഏവ സ്പർശരൂപം മന ഏവ ഹി രൂപകം .
മന ഏവ രസാകാരം മനോ ഗന്ധഃ പ്രകീർതിതഃ .. 8.70..

അന്നകോശം മനോരൂപം പ്രാണകോശം മനോമയം .
മനോകോശം മനോരൂപം വിജ്ഞാനം ച മനോമയഃ .. 8.71..

മന ഏവാനന്ദകോശം മനോ ജാഗ്രദവസ്ഥിതം .
മന ഏവ ഹി സ്വപ്നഞ്ച മന ഏവ സുഷുപ്തികം .. 8.72..

മന ഏവ ഹി ദേവാദി മന ഏവ യമാദയഃ .
മന ഏവ ഹി യത്കിഞ്ചിന്മന ഏവ മനോമയഃ .. 8.73..

മനോമയമിദം വിശ്വം മനോമയമിദം പുരം .
മനോമയമിദം ഭൂതം മനോമയമിദം ദ്വയം .. 8.74..

മനോമയമിയം ജാതിർമനോമയമയം ഗുണഃ .
മനോമയമിദം ദൃശ്യം മനോമയമിദം ജഡം .. 8.75..

മനോമയമിദം യദ്യന്മനോ ജീവ ഇതി സ്ഥിതം .
സങ്കല്പമാത്രമജ്ഞാനം ഭേദഃ സങ്കല്പ ഏവ ഹി .. 8.76..

സങ്കല്പമാത്രം വിജ്ഞാനം ദ്വന്ദ്വം സങ്കല്പ ഏവ ഹി .
സങ്കല്പമാത്രകാലം ച ദേശം സങ്കല്പമേവ ഹി .. 8.77..

സങ്കല്പമാത്രോ ദേഹശ്ച പ്രാണഃ സങ്കല്പമാത്രകഃ .
സങ്കല്പമാത്രം മനനം സങ്കല്പം ശ്രവണം സദാ .. 8.78..

സങ്കല്പമാത്രം നരകം സങ്കല്പം സ്വർഗ ഇത്യപി .
സങ്കല്പമേവ ചിന്മാത്രം സങ്കല്പം ചാത്മചിന്തനം .. 8.79..

സങ്കല്പം വാ മനാക്തത്ത്വം ബ്രഹ്മസങ്കല്പമേവ ഹി .
സങ്കല്പ ഏവ യത്കിഞ്ചിത്തന്നാസ്ത്യേവ കദാചന .. 8.80..

നാസ്തി നാസ്ത്യേവ സങ്കല്പം നാസ്തി നാസ്തി ജഗത്ത്രയം .
നാസ്തി നാസ്തി ഗുരുർനാസ്തി നാസ്തി ശിഷ്യോ്ഽപി വസ്തുതഃ .. 8.81..

നാസ്തി നാസ്തി ശരീരം ച നാസ്തി നാസ്തി മനഃ ക്വചിത് .
നാസ്തി നാസ്ത്യേവ കിഞ്ചിദ്വാ നാസ്തി നാസ്ത്യഖിലം ജഗത് .. 8.82..

നാസ്തി നാസ്ത്യേവ ഭൂതം വാ സർവം നാസ്തി ന സംശയഃ .
``" സർവം നാസ്തി ``" പ്രകരണം മയോക്തം ച നിദാഘ തേ .
യഃ ശൃണോതി സകൃദ്വാപി ബ്രഹ്മൈവ ഭവതി സ്വയം .. 8.83..

വേദാന്തൈരപി ചന്ദ്രശേഖര-പദാം
ഭോജാനു-രാഗാദരാ-
ദാരോ-ദാര-കുമാര-ദാര-നികരൈഃഫ്
പ്രാണൈർ/വനൈ+രുഝിതഃ .
ത്യാഗാദ്യോ മനസാ സകൃത്/ശിവപദ+
ധ്യാനേന യത്പ്രാപ്യതേ
തന്നൈവാ+പ്യതി ശബ്ദ-തർകനിവഹൈഃശ്
ശാന്തം മനസ്തദ്-ഭവേത് .. 8.84..

അശേഷ-ദൃശ്യോജ്ഝിത-ദൃങ്മയാനാം
സങ്കല്പ-വർജേന സദാ+സ്ഥിതാനാം .
ന ജാഗ്രതഃ സ്വപ്ന-സുഷുപ്തി-ഭാവോ
ന ജീവനം നോ മരണം ച ചിത്രം .. 8.85..

.. ഇതി ശ്രീശിവരഹസ്യേ ശങ്കരാഖ്യേ ഷഷ്ഠാംശേ ഋഭുനിദാഘസംവാദേ
പ്രപഞ്ചശൂന്യത്വ-സർവനാസ്തിത്വനിരൂപണം നാമ
അഷ്ടമോഽധ്യായഃ ..
ഓം
****
CHECKED BY GURU P.R.IYER
22.7.2024